

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

НН інститут культури і мистецтв

Кафедра хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту культури і
мистецтв

 О.А. Устименко-Косоріч

« 31 » серпня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Постановка голосу

галузь знань 02 Культура і мистецтво

Спеціальність 014 Середня освіта

Освітня-програма/програми Музичне мистецтво

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією

НН інституту культури і мистецтв

« 31 » серпня 2021 р.

Голова О.Ф. Руденко

Суми – 2021

Розробники:

1. Стахевич О.Г., доктор мистецтвознавства, професор кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання
2. Юрко О.О., старший викладач кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання

Протокол №1 від « 27 » серпня 2021 р.

Директор
ННІ культури мистецтв

О.А.Устименко-Косоріч

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни			
		денна форма навчання			
Кількість кредитів – 7	Бакалавр	Обов'язкова			
		Рік підготовки:			
1-й		2-й			
Семестр					
1-й		2-й			
Лекції					
Практичні					
20 год.		18 год.			
20 год.		20 год.			
Лабораторні					
Самостійна робота					
23 год.		42 год.			
40 год.		25 год.			
Консультації:					
2 год.					
Вид контролю: 1-й рік: 1-й семестр: Екзамен, 2-й семестр: Залік 2-й рік: 1-й семестр: Залік, 2-й семестр: Екзамен.					
Загальна кількість годин – 210					

--	--	--

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни			
		денна форма навчання			
Кількість кредитів – 4,5	Бакалавр	Обов'язкова			
		Рік підготовки:			
3-й		4-й			
Семестр					
1-й		2-й	1-й	2-й	
Лекції					
Практичні					
20 год.		20 год.	14 год.	12 год.	
Лабораторні					
Самостійна робота					
10 год.		25 год.	14 год.	18 год.	
Консультації:					
Вид контролю:					
3-й рік:	1-й семестр : Залік,				
4-й рік:	1-й семестр: Екзамен, 2-й семестр: Залік.				
Загальна кількість годин – 135					

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Постановка голосу» є практична підготовка студентів до майбутньої професійної діяльності, набуття ними комплексу фахових компетенцій бакалавра музичного мистецтва та естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій у процесі активної мистецької діяльності.

Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Постановка голосу» забезпечує оволодіння загальними та фаховими компетенціями відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво»: ЗК 8 – здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово; ЗК 1 – знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; ЗК 6 – здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях; ФК 2 – здатність розкривати системно-структурні зв'язки музикознавчих, музично-педагогічних, культурологічних, частково-методичних понять; ФК 7 – здатність здійснювати добір методів і засобів діагностування, корекції особистісного і музичного (художнього) розвитку учнів, педагогічного супроводу процесів соціалізації та професійного самовизначення художньо обдарованих учнів; ФК 11 – здатність характеризувати досягнення музичного мистецтва та визначати їх роль у житті суспільства; ФК 12 – розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства і шляхи вирішення глобальних проблем.

1. Передумови для вивчення дисципліни.

Дисципліна викладається з першого семестру, тому передумови відсутні.

2. Результати навчання за дисципліною

Академічна та прикладна орієнтація програми спрямована на створення студентами творчої інтерпретації зразків класичної вокальної

музики, формування та вдосконалення у них технічної та виконавської майстерності. Результатом навчання за дисципліною є сформовані такі **програмні результати навчання:**

<p>Знання: змісту термінів, понять та категорій музичного вокального мистецтва.</p> <p>Уміння: застосовувати музичну термінологію у процесі професійної діяльності.</p>	ПРН1	Демонструвати знання музичної термінології, розуміння основних концепцій, теорій та загальної структури музикознавчих наук.
<p>Знання: змісту музичного мистецтва, мистецьких цінностей, естетичних ідеалів та національної свідомості.</p> <p>Уміння: розвивати мистецькі цінності, демократичні та естетичних ідеали, гуманістичну мораль та національну свідомість засобами вокального мистецтва.</p>	ПРН4	Демонструвати знання системи духовних, професійно-педагогічних, етико-естетичних, мистецьких цінностей у навчально-виховній та організаційній діяльності вчителя музичного мистецтва.
<p>Знання: специфіки формування творчої особистості, її професійно-творчого розвитку, вокально-художнього мислення.</p> <p>Уміння: здійснювати вокально-виконавську та викладацьку діяльність, обробляти інформацію з різних джерел для вирішення вокально-педагогічних завдань.</p>	ПРН6	Демонструвати здатність до розуміння специфіки теоретичного та експериментального дослідження в музично-педагогічній діяльності вчителя.
<p>Знання: основ пізнавальної діяльності, самоорганізації та розвитку в процесі розкриття творчого особистісного потенціалу та самореалізації учнів.</p> <p>Уміння: свідомо застосовувати методичні вміння і навички формування, розвитку та охорони співацького голосу..</p>	ПРН8	Виявляти знання психолого-педагогічних аспектів навчання, виховання, розвитку учнів середньої школи.
<p>Знання: вокальної теорії та методики удосконалення вокально-виконавських навичок та виконавської культури, критеріїв вокального виконавства.</p>	ПРН12	Володіти сукупністю гностичних, проектувальних, комунікативних, організаторських умінь.

<p>Уміння: здійснювати вокально-виконавську та педагогічну діяльність, застосовувати методико-педагогічний досвід у практичній діяльності</p>		
<p>Знання: змісту виконавських та педагогічних інтерпретацій, основ планування і організації вокально-педагогічного процесу, мистецьких програм і проєктів.</p> <p>Уміння: демонструвати володіння музично-аналітичними інтерпретаційними навичками у процесі вокального виконавства; здійснювати аналіз вокального процесу, робити методичні висновки та рекомендації щодо його вдосконалення та усунення недоліків.</p>	ПРН14	<p>Демонструвати уміння вирішувати музично-педагогічні проблеми, оригінальність та гнучкість творчого мислення у процесі конструювання, інтерпретації та реалізації музично-педагогічних ситуацій.</p>
<p>Знання: вокально-педагогічних принципів технічного і художнього розвитку учнів; основ методики виховання дитячого та юнацького голосів.</p> <p>Уміння: самостійно здійснювати та організовувати репетиційну роботу для підготовки концертних номерів; добирати вокальні твори з урахуванням вікових особливостей та можливостей співацького голосу.</p>	ПРН20	<p>Демонструвати здатність застосовувати методи діагностування досягнень учнів, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації, професійного самовизначення учнів.</p>
<p>Знання: формальних та неформальних правил спілкування у закладах мистецької освіти; основ етичних норм; розуміти соціальну значущість професії, основи національних духовних традицій.</p> <p>Уміння: застосовувати навички формального та неформального спілкування у процесі професійної діяльності, здійснювати самоконтроль психофізичного стану.</p>	ПРН22	<p>Виявляти здатність з дотриманням етичних норм здійснювати взаємодію та комунікацію з колегами, соціальними партнерами, учнями, вихованцями та їхніми батьками.</p>

<p>Знання: методики організації самостійної роботи за фахом, основ сценічної культури та навичок творчої взаємодії.</p> <p>Уміння: організовувати самостійну роботу за фахом, самокритично оцінювати власне виконання; самостійно підвищувати співацьку та вокально-педагогічну майстерність в умовах практичної діяльності.</p>	ПРН25	<p>Виявляти здатність вчитися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.</p>
--	--------------	---

3. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 - 100	<p>Студент повністю розкрив свої природні вокально-сценічні дані: тембр, силу й помітність голосу, образно-художнє мислення й виконавській темперамент; виробив повний діапазон і згладжені регістри, відсутність будь-яких дефектів звучання й вимови та розвинене вокальне дихання; блискуче володіє різними видами техніки співу; переконливо інтерпретує твори найрізноманітніших стилів і жанрів; точно передає драматургію твору вокально-артистичними засобами; володіє виконавською експресією; вільно читає з листа й транспонує нотний текст; здійснює виконавське редагування репертуару; укладає концертні програми; має конкурсні відзнаки та досвід концертних виступів; знає правила організації концертної роботи, етичного поводження в творчо-педагогічному колективі; обізнаний з основами гігієни голосу та застосовує ці знання на практиці.</p>
82 - 89	<p>Студент розвинув свої природні дані, володіє артистизмом виконання, має повний діапазон голосу і згладжені регістри, розвинене вокальне дихання; добре володіє різними видами техніки співу, вимовою, навичками інтерпретації, читання з листа, виконавським редагуванням репертуару, укладанням концертних програм; знає правила організації концертної діяльності, етичного поводження в творчо-педагогічному колективі; обізнаний з основами гігієни голосу та застосовує ці знання на практиці.</p>
74 - 81	<p>Студент недостатньо добре володіє вокально-технічними прийомами й виконавською майстерністю; має проблеми з діапазоном, диханням, регістрами та слабкі навички інтерпретації й читання з листа; недостатньо обізнаний з виконавським редагуванням репертуару, укладанням концертних програм, правилами організації концертної роботи, основами гігієни голосу;</p>

	знає правила етичного поводження в творчо-педагогічному колективі та застосовує ці знання на практиці.
64 - 73	Студент недостатньо володіє вокально-технічними прийомами й виконавською майстерністю, але є позитивні зміни у виконавському розвитку. Є перспективи виправити недоліки, розвинути навички інтерпретації, читання з листа, артистизм.
60 - 63	Рівень володіння вокально-технічними навичками низький. Спів не відповідає більшості показників художнього виконання. Не сформовано художньо-естетичне мислення.
35 - 59	Відсутні вокально-технічні навички. Спів є не сфокусований, незібраний; слабке дихання; завелика вібрація, плаский, «білий» звук; затиснення м'язів обличчя й корпусу; нерозбірлива дикція; погрішності вимови; відсутність образного змісту, артистизму. Виконавська інтерпретація не адекватна художньому образу твору.
1 - 34	Студент не розвинув навичок кантиленного співу на професійній дихальній опорі, не розвинув вокально-виконавських здібностей взагалі, не виявив ознак акторського мислення. Студент має досить низький рівень знань та умінь, що вимагає повторного вивчення дисципліни.

Розподіл балів по семестрах

1-й рік навчання (1 семестр)

Поточний контроль				Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1						
T1.1	T1.2.	T1.3	T1.4			
10	10	10	10	40		
Контроль самостійної роботи						
Розділ 1						
T1.1	T1.2.	T1.3	T1.4			
9	9	9	8	35		
				75	25	100

1-й рік навчання (2 семестр)

Поточний контроль				Разом	Залік	Сума
Розділ 1						
T1.5	T1.6.	T1.7	T1.8			
10	10	10	10	40		
Контроль самостійної роботи						
Розділ 1						
T1.5	T1.6.	T1.7	T1.8			
8	9	9	9	35		
				75	25	100

2-й рік навчання (1 семестр)

Поточний контроль			Разом	Залік	Сума
Розділ 2					
T2.1	T2.2.	T2.3			
14	14	14	42		
Контроль самостійної роботи					
Розділ 2					
T2.1	T2.2.	T2.3			
11	11	11	33		
			75	25	100

2-й рік навчання (2 семестр)

Поточний контроль		Разом	Екзамен	Сума
Розділ 2				
T2.4	T2.5.			
21	21	42		
Контроль самостійної роботи				
Розділ 2				
T2.4.	T2.5.			
17	16	33		
		75	25	100

3-й рік навчання (1 семестр)

Поточний контроль		Разом	Залік	Сума
Розділ 3				
Т3.1				
40		40		
Контроль самостійної роботи				
Розділ 3				
Т3.1				
35		35		
		75	25	100

3-й рік навчання (2 семестр)

Поточний контроль		Разом	Сума	
Розділ 3				
Т3.2				
40		40		
Контроль самостійної роботи				
Розділ 3				
Т3.2				
35		35		
			75	

4-й рік навчання (1 семестр)

Поточний контроль		Разом	Екзамен	Сума
Розділ 4				
Т4.1				
40		40		
Контроль самостійної роботи				
Розділ 4				
Т4.1				
35		35		
		75	25	100

4-й рік навчання (2 семестр)

Поточний контроль		Разом	Залік	Сума
Розділ 4				
Т4.2				
40		40		
Контроль самостійної роботи				
Розділ 4				
Т4.2				
35		35		
		75	25	100

Результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному Положенням «Про порядок визнання результатів, здобутих у формі неформальної та інформальної освіти Навчально-наукового інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка» (ухвалене рішенням Вченої ради, протокол № 11 від 19 червня 2020 року).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

5.Засоби діагностики.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є прослуховування, концертні виступи, участь у творчих змаганнях, екзамени, заліки.

6. Програма навчальної дисципліни.

РОЗДІЛ I. Вокально-виконавський комплекс фахової підготовки.

РОЗДІЛ II. Вокально-методична підготовка вчителя музичного мистецтва.

РОЗДІЛ III. Формування вокально-виконавської майстерності.

РОЗДІЛ IV. Вокальне виховання дітей.

7.1 Інформаційний зміст навчальної дисципліни.

РОЗДІЛ I. Вокально-виконавський комплекс фахової підготовки.

Тема 1.1. Структура та зміст вокально-виконавського комплексу співацької підготовки бакалавра музичного мистецтва.

Інтеграція майбутніх бакалаврів до предметної сфери професійної діяльності, практичне вивчення структури та змісту комплексу фахової підготовки на матеріалі вокальних творів. Музичний та вокальний тезаурус.

Тема 1.2. Механізм співацької фонації як цілісний процес.

Голосовий апарат і його функціональне навантаження в співі. Критерії якісного академічного співацького звукоутворення, його біофізичні фактори. Підготовка голосового апарату до співацької діяльності. Регістрова природа співацького процесу та акустика голосового апарату. Розвиток природи співацького голосу та координації органів голосового апарату за допомогою резонаторних та м'язових відчуттів.

Тема 1.3. Голосовий апарат і його функціональне навантаження в співацькій діяльності.

Наукові концепції діяльності голосового апарату як основа вокальної методики. Основи професійної гігієни та охорони співацького голосу.

Тема 1.4. Анатомо-фізіологічна будова голосового апарату.

Будова співацького голосового апарату. Біофізичні фактори звукоутворення. Акустичний ефект голосоутворення. Координація роботи органів голосового апарату в співі. Порівняння мовленнєвої і співацької функції. Природно-наукове обґрунтування фонації. Емпіричний і наукові підходи вокально-педагогічної практики.

Тема 1.5. Наукові концепції діяльності голосового апарату як основи вокальної методики.

Фізіологія фонації, акустика та якість і структура звуку в міоеластичній теорії. Спів і вища нервова система у вченнях І. Павлова та І. Сеченова. Нейрохронаксична теорія Р. Юссона (пояснення реєстрової будови голосу). Акустика голосового апарату і теорія резонансного співу В. Морозова. Класифікація голосів і співацький діапазон, теситурна ділянка співу.

Тема 1.6. Підготовка голосового апарату до співацької діяльності.

Вдих і видих у співі. Техніка співацького дихання. Фіксація вдиху і вдихальної установки в процесі фонації. Використання положення гортані під час вокального навчання. Характерні ознаки нижньорєброво - діафрагматичного типу дихання. Опора дихання (створення і підтримання підкладкового тиску) як основа формування активного пружного красивого звуку. Роль резонаторів (надкладкового простору, грудної клітини) у співацькому звукоутворенні. Мішаний тип резонування і формування мікстового способу звукоутворення. Художня зумовленість резонування.

Тема 1.7. Робота голосового апарату в співі.

Розвиток голосового матеріалу. Координація голосового апарату в співі: подих і резонатори, м'яке піднебіння і положення язика, вокальний позіх, відкриття рота. Атака звуку як момент початку фонації, класифікація її видів (м'яка, тверда, придихова). Випрацювання м'якої атаки звуку як найбільш поширеної у співацькій практиці. Співацьке звукоутворення, його способи і характерні ознаки. Засоби збагачення акустичних і естетичних

якостей звуку. Співацька опора як єдність трьох компонентів: опори звуку, опори дихання і опори мовлення. Фізіологічний механізм співацької опори. Імпеданс. Види імпедансу. Механізм його дії та функції. Досягнення сильного імпедансу.

Тема 1.8. Гігієна та охорона співацького голосу.

Умови збереження здоров'я голосового апарату. Вплив співу на загальний стан здоров'я. Професійна гігієна співака, оратора, вчителя. Вплив способу життя на стан голосового апарату. Поняття голосового режиму. Набуття вокального досвіду. Робота над вокальними творами. Прийоми і методи вивільнення голосового апарату від затиску.

РОЗДІЛ II. Методика вокальної підготовки вчителя музичного мистецтва.

Тема 2.1. Методи вокального виховання та постановки голосу.

Характеристика методів вокального виховання в працях Р. Юссона. Методика М. Гарсія – сина та Г. Панофки. Концентричний метод М.І. Глінки. Особливості школи примарного тону. Фонетико-акустичний метод постановки голосу (змішування голосних, озвучування приголосних тощо). Методи слухового впливу на процес розвитку голосового матеріалу (фонетика мови, розповідь, показ і метод наслідування). Методи емоційних станів і вольових наказів в практиці вокального навчання. Метод прослуховування еталонного вокального виконання. Методика проведення уроку, система вокальних вправ, вокалізи, художній репертуар. Вокально-виконавська стилістика і жанри.

Тема 2.2. Співацький діапазон і класифікація голосів.

Регістрова будова співацького голосу. Характерні механізми звучання: мікстовий і натуральні (фальцетний і грудний). Структура співацького діапазону – дводілянкова (чоловіки), триділянкова (жінки). Мікст і медіум, мікстово-прикрите звучання голосів. Перехідні тони. Сучасна класифікація співацьких голосів – діапазон і теситура співу кожного типу голосу.

Проміжні типи голосів, визначення типів за якістю звучання (ліричний, драматичний).

Тема 2.3. Формування вокально-технічних навичок.

Розвиток механізму співацького голосоутворення (фонації як цілісного процесу роботи всіх органів голосового апарату). Навички координації рухів голосового апарату зі слуховими уявленнями за допомогою резонаторних і м'язових відчуттів. Свідомість керування процесом фонації і артикуляції. Внутрішнє відчуття резонансу. Вокалізація. Формування академічної манери співу. Вирівнювання регістрів голосу. Механізми "прикриття" і зібраності звука на верхній ділянці діапазону. Моделювання мікстового звучання голосу. Розвиток рухливості голосу. Розвиток і активізація артикуляційного апарату. Формоутворення вокальних голосних, вимова приголосних. Вокальна орфоепія (сукупність правил вимови в процесі співу). Вокальний слух – функція свідомого контролю співацького процесу. Формування і розвиток вокального слуху. Кантилена як основа академічного співацького мистецтва.

Тема 2.4. Закріплення та удосконалення вокально-технічних навичок, необхідних в роботі майбутнього фахівця.

Усвідомлення важливої ролі навчально-художнього репертуару у процесі співацького навчання. Удосконалення та закріплення навичок дикції та артикуляції, рівності звучання голосу протягом усього діапазону. Розширення динамічних можливостей голосу. Розвиток виконавських здібностей.

Тема 2.5. Автоматизація комплексу вокального виконавства.

Подальше опанування різних форм звуковедення. Удосконалення навичок кантиленного співу протягом усього діапазону голосу. Систематизація вокально-виконавських навичок.

РОЗДІЛ III. Формування вокально-виконавської майстерності

Тема 3.1. Вокальне виконавство і проблеми педагогіки.

Еволюція вокального виконавства. Вокально-виконавські школи і традиції. Напрями вокальної педагогіки (розвиток голосового апарату, музична освіта, виховання художнього вокального смаку, виконавська майстерність). Сучасні напрями вокального виховання. Співацький процес: аналітичне порівняння академічної, народної та естрадної техніки співу. Технологічна складова процесу постановки голосу. Принципи вокальної педагогіки: поєднання художнього і вокально-технічного розвитку; послідовність і поступовість збільшення навантаження на голосовий апарат; індивідуальний підхід з урахуванням особливостей голосового апарату; принцип постійного удосконалювання.

Тема 3.2. Вокально-виконавський аспект співацької підготовки майбутнього бакалавра музичного мистецтва.

Особливості інтерпретації вокальних творів різних епох, стилів та жанрів. Сучасні напрями вокальної інтерпретації. Досягнення високого рівня художньо-виконавської майстерності (кантилений спів, музична виразність, динаміка, штрихи, фразування, драматургія виконання і акторські здібності; розвинута образна та емоційно-почуттєва сфера, стильова та жанрова відповідність). Методика формування цілісного музичного сприйняття (зміст і форма твору, драматургія інтерпретації). Повнота виконавського тезаурусу. Методи самоаналізу і самооцінки інтерпретаційної діяльності.

Тема 3.3. Формування еталонного зразку вокального виконання та моделювання майбутньої вокально-педагогічної діяльності.

Участь в ансамблевих формах творчості. Вивчення монографічної літератури видатних композиторів, вокальних виконавців та педагогів, вивчення їх сценічного та педагогічного досвіду. Спілкування з педагогами-майстрами. Оволодіння методами та засобами самостійної творчої діяльності (жанрово-стильовий аналіз та ескізне вивчення вокальних творів) Методи моделювання майбутньої практичної діяльності. Освітня концертна

діяльність. Формування естетичного ідеалу та еталонного зразку вокального виконавства. Накопичення репертуарного матеріалу за різними стилістичними та жанровими напрямками. Розширення музичного світогляду. Збагачення вокальної термінології.

РОЗДІЛ IV. Вокальне виховання дітей

Тема 4.1. Вікові властивості дитячих голосів.

Анатомо-фізіологічні і регістрові особливості дитячого голосоутворення. Мутація та її три періоди. Діагностика голосових та музичних здібностей дитини. Охорона дитячого голосу.

Тема 4.2. Методичні особливості вокального виховання учнівської молоді.

Динаміка формування співацьких навичок. Акустичні засади співацького процесу. Попередні умови голосоутворення (постава корпусу співака-початківця). Співацьке дихання. Атака звуку. Вокальний позіх. Резонатори. Артикуляція. Дикція. Розвиток вокального слуху. Вокальний репертуар для дітей.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назва розділів і теми	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ	Лабор	Конс	Самост.р		Лекції	Практ	Лабор	Конс	Самост.р
РОЗДІЛ I. Вокально-виконавський комплекс фахової підготовки												
Тема 1.1. Структура та зміст вокально-виконавського комплексу співацької підготовки бакалавра музичного мистецтва.	9		5			4						

Тема 1.2. Механізм співацької фонації як цілісний процес.	13	5		8						
Тема 1.3. Голосовий апарат і його навантаження в співацькій діяльності.	11	5		6						
Тема 1.4. Анатомо-фізіологічна будова голосового апарату.	11	5	2	4						
Тема 1.5. Наукові концепції діяльності голосового апарату як основи вокальної методики.	14	4		10						
Тема 1.6. Підготовка голосового апарату до співацької діяльності.	12	4		8						
Тема 1.7. Робота голосового апарату в співі.	28	8		20						
Тема 1.8. Гігієна та охорона співацького голосу.	6	2		4						
РОЗДІЛ II. Методика вокальної підготовки вчителя музичного мистецтва										
Тема 2.1. Методи вокального виховання та постановки голосу.	20	6		14						
Тема 2.2. Співацький діапазон і класифікація голосів.	10	4		6						
Тема 2.3. Формування вокально-технічних навичок.	30	10		20						
Тема 2.4. Закріплення та удосконалення вокально-технічних навичок.	22	10		12						
Тема 2.5. Автоматизація комплексу вокально-виконавської майстерності.	23	10		13						
РОЗДІЛ III. Формування вокально-виконавської майстерності										
Тема 3.1. Формування еталонного зразку вокального виконавства.	30	20		10						
Тема 3.2. Вокально-виконавський аспект співацької підготовки майбутнього бакалавра музичного мистецтва.	45	20		25						
РОЗДІЛ IV. Вокальне виховання дітей										
Тема 4.1. Вікові властивості дитячих голосів.	30	14	2	14						
Тема 4.2. Методичні особливості вокального виховання учнівської молоді.	30	12		18						
Усього годин	344	144	4	196						

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ I. Вокально-виконавський комплекс фахової підготовки.			
1.	Структура та зміст вокально-методичного комплексу фахової підготовки.	2	
2.	Предметна сфера професійної вокально-педагогічної діяльності майбутнього бакалавра музичного мистецтва.	2	
3.	Наукові концепції діяльності голосового апарату.	2	
4.	Основи професійної гігієни та охорони співацького голосу.	2	
5.	Проектування і удосконалення репетиційного процесу у процесі фахової вокально-виконавської підготовки.	2	
6.	Анатомо-фізіологічна будова голосового апарату	2	
7.	Голосовий апарат і його функціональне навантаження в співі.	2	
8.	Критерії та біофізичні фактори якісного академічного співацького звукоутворення.	2	
9.	Координація роботи органів голосового апарату в співі.	2	
10.	Порівняння мовленнєвої і співацької функцій голосового апарату.	2	
11.	Оволодіння вокально-виконавським тезаурусом.	2	
12.	Природньо-наукове обґрунтування фонації.	2	
13.	Емпіричні і наукові підходи вокально-педагогічної практики.	2	
14.	Підготовка голосового апарату до співацької діяльності.	2	
15.	Вивчення реєстрової природи співацького процесу та акустики голосового апарату.	2	
16.	Опанування принципами вокально-слухового діагностування співацького процесу.	2	
17.	Розвиток природи співацького голосу та координації органів голосового апарату за допомогою резонаторних та м'язових відчуттів.	2	

18.	Розвиток механізму співацької фонації як цілісного процесу.	2	
19.	Формування персонального виконавського досвіду. Розвиток навички свідомого керування процесом фонації та артикуляції.	2	
РОЗДІЛ II. Методика вокальної підготовки вчителя музичного мистецтва			
20.	Характеристика методів вокального виховання в працях Р. Юссона. Методика М. Гарсія – сина та Г. Панофки.	2	
21.	Концентричний метод М.І. Глінки. Особливості школи примарного тону.	2	
22.	Фонетико-акустичний метод постановки голосу (змішування голосних, озвучування приголосних тощо).	2	
23.	Методи слухового впливу на процес розвитку голосового матеріалу (фонетика мови, розповідь, показ і метод наслідування).	2	
24.	Методи емоційних станів і вольових наказів в практиці вокального навчання.	2	
25.	Метод прослуховування еталонного вокального виконання	2	
26.	. Методика проведення уроку	2	
27.	Персоналізація критеріїв якісного сценічного вокального виконавства.	2	
28.	Сучасна класифікація співацьких голосів, регістрова будова, діапазон і теситура кожного типу голосу. Персоніфікація.	2	
29.	Опанування прийомами і методами формування тембрально-якісного звукоутворення.	2	
30.	Характерні ознаки співацького типу дихання.	2	
31.	Система вокальних вправ, вокалізи, художній репертуар.	2	
32.	Засоби збагачення акустичних і естетичних якостей звуку.	2	
33.	Опанування механізмом «прикриття» і «зібраності» верхньої ділянки діапазону.	2	
34.	Відпрацювання м'якої атаки звуку.	2	
35.	Розвиток внутрішнього відчуття резонансу. Вокалізація.	2	
36.	Опора дихання як основа формування активного пружного естетичного звуку.	2	
37.	Опанування технікою співацького дихання нижньороброво-діафрагматичного типу.	2	

38.	Розвиток співацької опори. Досягнення сильного імпедансу.	2	
39.	Усвідомлення важливої ролі навчально-художнього репертуару у процесі співацького навчання	2	
РОЗДІЛ IV. Вокальне виховання дітей			
40.	Вирівнювання регістрів голосу.	2	
41.	Моделювання мікстового звучання голосу.	2	
42.	Моделювання професійної діяльності.	2	
43.	Формоутворення вокальних голосних, вимова приголосних.	2	
44.	Вокальна орфоепія як сукупність правил вимови в процесі співу.	2	
45.	Розвиток рухливості голосу	2	
46.	Розвиток і активізація артикуляційного апарату.	2	
47.	Розвиток кантилени як основи академічного співацького мистецтва.	2	
48.	Опанування засобами музичної виразності.	2	
49.	Розвиток динамічних, виражальних якостей співацького голосу.	2	
50.	Автоматизація комплексу вокально-технічних навичок.	2	
51.	Розвиток навичок стильової і жанрової інтерпретації вокальних творів.	2	
52.	Набуття персонального виконавського досвіду.	2	
53.	Формування навичок цілісного музичного сприйняття вокального твору (зміст і форма, жанрова і стильова відповідність, драматургія інтерпретації).	2	
54.	Практична реалізація драматургічно-виконавської концепції вокальних творів.	2	
55.	Розвиток образної та емоційно-почуттєвої сфери студента.	2	
56.	Формування навичок самоаналізу, діагностики та коригування співацького процесу.	2	
57.	Удосконалення розвитку вокального слуху та співацьких уявлень.	2	
58.	Закріплення поняття про художньо-образний зміст вокального твору.	2	
59.	Наслідування виконавського та викладацького досвіду провідних співаків і педагогів.	2	

РОЗДІЛ III. Формування вокально-виконавської майстерності			
60.	Вікові властивості дитячих голосів	2	
61.	Методичні особливості вокального виховання школярів	2	
62.	Вокальне виконавство і проблеми педагогіки	2	
63.	Гігієна та охорона співацького голосу учнівської молоді.	2	
64.	Регістрові особливості дитячого голосоутворення.	2	
65.	Методи вокального виховання та постановки голосу	2	
66.	Діагностика голосових та музичних здібностей учнів.	2	
67.	Мутація та її періоди.	2	
68.	Накопичення репертуарного матеріалу різних стилістичних та жанрових напрямків.	2	
69.	Український дитячий вокальний репертуар у естетичному вихованні учнів.	2	
70.	Система вправ для розвитку дитячих вокальних голосів.	2	
71.	Вокальний розвиток підлітків в період та після мутації.	2	
72.	Вокально-методичний аспект співацької підготовки учнів.	2	
Разом		144	

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
РОЗДІЛ I Вокально –виконавський комплекс фахової підготовки.			
1.	Ознайомитись із правилами професійної гігієни співака, умовами збереження здоров'я голосового апарату і поняттям голосового режиму.	2	
2.	Ознайомитись з вокально-методичною літературою за темою анатомо-фізіологічної будови голосового апарату.	2	
3.	Вивчити і опрацювати прийоми та методи звільнення голосового апарату від затиску.	2	
4.	Опрацювати вокально-технічні завдання пройдених уроків.	2	
5.	Скласти конспект з нейрохронаксичної теорії Р. Юссона (пояснення реєстрової будови голосу).	2	
6.	Визначити складові акустика голосового апарату в теорії резонансного співу В. Морозова.		
7.	Ознайомитись з фізіологією фонації, акустикою та якістю і структурою звуку в міоеластичній теорії		
8.	Вивчити біофізичні фактори і фізіологію фонації, акустики голосового апарату.	2	
9.	.Ознайомитись з літературою по темі Співу і вищої нервової системи у вченнях І. Павлова та І. Сеченова	2	
10.	Визначити особливості класифікації співацьких голосів і діапазонів, теситурних ділянок співу.	2	
11.	Проаналізувати типи дихання і ознаки нижньороброво-діафрагматичного типу дихання.	2	
12.	Проаналізувати функції головного та грудного резонаторів.	2	
13.	Визначити роль резонаторів (надскладкового простору, грудної клітини) у співацькому звукоутворенні	2	
14.	Відпрацьовувати мішаний тип резонування і формування мікстового способу звукоутворення.	2	
15.	Визначити художню зумовленість резонування	2	
16.	Відпрацювати вдих і видих у співі, техніку співацького дихання	2	
17.	Скласти перелік вправ дихальної гімнастики для	2	

	розвитку співацького вдиху та вірного фонаційного видиху.		
18.	Визначити особливості використання положення гортані під час вокального навчання.	2	
19.	Визначити характерні ознаки нижньореброво - діафрагматичного типу дихання	2	
20.	Визначити термін «Атака звук»у як момент початку фонації, класифікувати її види (м'яка, тверда, придихова).	2	
21.	Відпрацювати фіксація вдиху і вдихальної установки в процесі фонації; опори дихання (створення і підтримання підкладкового тиску) як основи формування активного пружного красивого звуку.	2	
22.	Скоординувати голосовий апарат у співі: подих і резонатори, м'яке піднебіння і положення язика, вокальний позіх, відкриття рота.	2	
23.	Визначити засоби збагачення акустичних і естетичних якостей звука.	2	
24.	Проаналізувати якість і структуру співацького звуку. Співацьке звукоутворення, його способи і характерні ознаки	2	
25.	Координація голосового апарату в співі: подих і резонатори, м'яке піднебіння і положення язика, вокальний позіх, відкриття рота	2	
26.	Відпрацювати м'яку атаку звуку як найбільш поширеної у співацькій практиці.	2	
27.	Співацька опора як єдність трьох компонентів: опори звуку, опори дихання і опори мовлення.	2	
28.	Вивчити фізіологічний механізм співацької опори. Імпеданс. Види імпедансу. Механізм його дії та функції.	2	
29.	Визначити методи досягнення сильного імпедансу.	2	
30.	Вивчити умови збереження здоров'я голосового апарату. Вплив співу на загальний стан здоров'я... Прийоми і методи вивільнення голосового апарату від затиску.	2	
31.	Визначити особливості професійної гігієни співака, оратора, вчителя. Вплив способу життя на стан голосового апарату. Поняття голосового режиму.	2	
32.	Робота над вокальними творами з навчальної програми.	2	
33.	Систематизувати вокальний репертуар для свого голосу.	2	
РОЗДІЛ II. Вокально-методична підготовка вчителя музичного мистецтва			

34.	Зробити аналітичне порівняння академічної, народної та естрадної техніки співу.	2	
35.	Ознайомитись з сучасною класифікацією співацьких голосів.	2	
36.	Ознайомитись з реєстровою будовою, діапазоном і теситурою кожного типу голосу.	2	
37.	Проаналізувати розвиток механізму співацької фонації як цілісного процесу.	2	
38.	Скласти конспект за темою дихання в співі і ролі резонаторів у співацькому голосоутворенні.	2	
39.	Опрацювати навички координації голосового апарату за допомогою резонаторних та м'язових відчуттів.	2	
40.	Законспектувати прийоми роботи з голосовими реєстрами П.Л.Троніної.		
41.	Засвоїти класифікацію і механізм кожного з видів атаки звуку.	2	
42.	Ознайомитись з літературою про механізм дії імпедансу та його функції.	2	
43.	Засвоїти фізіологічний механізм співацької опори і роль гортані у цьому процесі.	2	
44.	Проаналізувати ознаки вокальної техніки з сильним імпедансом.	2	
45.	Визначити причини порушень голосу: функціональні та органічні.	2	
46.	Ознайомитися з розладами голосового апарату від перевищення голосового навантаження.	2	
47.	Визначити методи запобігання хвороб голосового апарату.		
48.	Опрацювати правила вокальної орфоєпії (сукупності правил вимови) в процесі співу.	2	
49.	Опрацювати вокально-технічні завдання пройдених уроків.	2	
50.	Ознайомитись з основоположними працями з вокальної методики.	2	
51.	Законспектувати методи вокального виховання в працях Р. Юссона	2	
52.	.Ознайомитися з вокальною методикою М. Гарсія – сина та Г. Панофки.	2	
53.	Законспектувати особливості основних груп спеціальних методів вокального навчання Юцевича Ю.Є.	2	
54.	Ознайомитись з концентричним методом М.І.Глінки.	2	
55.	Визначити особливості школи примарного тону.	2	

56.	Опрацювати фонетико-акустичний метод постановки голосу (змішування голосних, озвучування приголосних).	2	
57.	Опрацювати методи слухового впливу на процес розвитку голосового матеріалу (фонетика мови, розповідь, показ і метод наслідування).	2	
58.	Опрацювати методи самоаналізу і самооцінки інтерпретаційної діяльності	2	
59.	Законспектувати методи емоційних станів і вольових наказів в практиці вокального навчання.	2	
60.	Охарактеризувати метод прослуховування еталонного вокального виконання.	2	
61.	Проаналізувати засоби і методичні прийоми розвитку технічної та вокально-виконавської майстерності (кантиленний спів, музична виразність, динаміка, штрихи, фразування).	2	
62.	Визначити характеристики стильової та жанрової відповідності вокального виконання, розвиненої образної та емоційно-почуттєвої сфери.	2	
63.	Ескізно опрацювати твори різних стилістичних та жанрових напрямків відповідно до типу свого голосу	2	
64.	Переглянути відеозаписи видатних сучасних оперних співаків за типом власного голосу	2	
65.	Опрацювати загальні принципи вокально-слухового діагностування співацького процесу	2	
РОЗДІЛ III. Формування вокально-виконавської майстерності			
66.	Прослухати та проаналізувати записи жіночих голосів у однорегістровій манері: А.Патті, А.Сарі, А.Галлі-Курчі, Л.Понс, Н.Валлен, Л.Лінковська.	2	
67.	Скласти власний комплекс дихальних і голосових вправ для розвитку і активізації артикуляційного апарату.	2	
68.	Прослухати та проаналізувати записи видатних баритонів: Т.Руффо, Т.Гоббі, Дж.Беркі, М.Батістіні, П.Норцова.	2	
69.	Проаналізувати вокально-виконавську творчість видатних співаків (С.Крушельницька, О.Мишуга, Ф.Шаляпін, Е.Карузо, М.Кабальє) тощо.	2	
70.	Ознайомитися з працями з проблем вокально-виконавських стилів та психології виконавської творчості.	2	
71.	Прослухати та проаналізувати записи видатних сопрано ХХ ст.: Р.Тебальді, М.Калас, М.Кабальє, Дж.Сазерленд, С.Крушельницької	2	

72.	Ознайомитись з творчим доробком А.Нежданової, Р.Скотто, М.Френні, М.Бієшу, Б.Нільсон.	2	
73.	Прослухати та проаналізувати записи жіночих голосів у дворегістровій манері співу з високим регістровим переходом: Грейс Мур, А.Нільсен, Н.Мельба, Л.Тетраціні, К.Супервіа.	2	
74.	Прочитати «Вокальные параллели» Дж.Лаурі-Вольпі та	2	
75.	Прочитати працю «Моя жизнь в искусстве» А.К.Станіславського.	2	
76.	Прослухати та проаналізувати записи видатних мецо-сопрано: Дж.Сіміонато, Т.Берганса, Ф.Коссото, В.Давидової, М.Андерсен,	2	
77.	Ознайомитись з творчістю видатних співачок О.Образцової, І.Архипової, М.Обухової.	2	
78.	Культивування різноманітних видів активної творчої діяльності. Робота з фаховою літературою та вокально-педагогічним репертуаром.	2	
79.	Визначити складові драматургії виконання і акторських здібностей.	2	
80.	Адаптувати навчальний репертуар для різних вікових категорій та власних можливостей.	2	
81.	Проаналізувати особливості інтерпретації вокальних творів різних епох, стилів та жанрів.	2	
82.	Оволодіння методами і засобами самостійної творчої діяльності (жанрово-стильовий аналіз та ескізне вивчення вокальних творів).	2	
83.	Відвідати театр, філармонію та інші заклади мистецького спрямування з аналізом і нотатками власних вражень від вокального виконання.	2	
РОЗДІЛ IV. Вокальне виховання дітей			
84.	Законспектувати праці з вокального виховання дітей за темою анатомо-фізіологічних і регістрових особливостей дитячого голосоутворення. (Менабени А.Г., Орлова Н.Д., Шацька, Стулова Г.П. та ін.)	2	
85.	Проаналізувати вікові особливості розвитку дитячих голосів.	2	
86.	Вивчити особливості мутації та її три періоди.	2	
87.	Систематизувати складові діагностики голосових та музичних здібностей дитини.	2	
88.	Ознайомитися з презентаціями Microsoft PowerPoint «Короткі відомості про голосовий апарат» та «Вікові властивості дитячих голосів».	2	

89.	Перевірити знання за допомогою тесту для атестації теми «Голосовий апарат та вікові властивості дитячих голосів» на комп'ютері.	2	
90.	Проаналізувати динаміку формування співацьких навичок учня.	2	
91.	Проаналізувати вокальний репертуар для дітей.	2	
92.	Вивчити методичні поради, І. Левідова, О. Юрко, О. Стахевича,	2	
93.	Законспектувати та вивчити розділ методичного посібника Юрко О.О. "Вокальне виховання дітей та юнацтва в закладах загальної додаткової освіти" про методичні особливості вокального виховання дітей.	2	
94.	Опрацювати програми з вокального виховання дітей (Стахевич О.Г. Сольний спів. Програма для дитячих музичних шкіл та шкіл мистецтв. – Суми, СДПУ ім.. А.С.Макаренка, 2003 та ін.).	2	
95.	Підібрати та систематизувати вокальні вправи для учнів різних вікових категорій з урахуванням фізіологічних та індивідуальних особливостей.	2	
96.	Опрацювати вокально-технічні завдання пройдених уроків.	2	
97.	Скласти систему вправ для розвитку дитячих голосів.	2	
98.	Систематизувати українські народні пісні для дитячих голосів за жанрами.		
Разом		196	

8. Рекомендовані джерела інформації.

Основні:

1. Антонюк А. Постановка голосу : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.– К.: Українська ідея, 2000.
2. Антонюк В.Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект: Монографія. – Видання друге, перероблене і доповнене [Текст] – К. : Українська ідея, 2001. – 144 с.
3. Базиликот Б.О. Орфоепія в співі: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів, – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – 126 с.
4. Вайнштейн Л.И. Камилло Эверарди и его взгляды на вокальное искусство. Воспоминание ученика. – К., 1924.
5. Витт Ф.Ф. Практические советы обучающимся пению / Федор Федорович Витт. – Л. : Музыка, 1968. – 64 с.
6. Голубев П.В. Поради молодим педагогам-вокалістам. – К., 1983.
7. Гнидь Б. Історія вокального мистецтва.– КНМАУ, 1997.
8. Дорошенко Л.П. Поради співакам-солістам / Л.П. Дорошенко. – К. : ДВОМіМЛ УРСР, 1958. – 94 с.
9. Євтушенко Д.Г. Роздуми про голос / Євтушенко Д.Г. – К. : Музична Україна, 1979. – 92 с.
10. Егоров А. Фізіологія співу і профілактика захворювання голосу співака. – Л., 1958.
11. Зданович А. Питання вокальної методики. – М., Музгіз, 1965.
12. Кантарович А. Гігієна голосу. – М., 1955.
13. Комиссаров О.В. Фонетический метод в формировании вокально-артикуляционных навыков у учащихся младших классов / О.В. Комиссаров. – К. , 2000. – 242 с.
14. Кочнева И.С. Вокальный словарь / Ирина Степанівна Кочнева, Антоніна Сергіївна Яковлева. – Л. : Музыка, 1988. – 70 с.
15. Кушка Я.С. Методика навчання співу: Посібник з основ вокальної майстерності / Ярослав Степанович Кушка. – Тернопіль : Начальна книга – Богдан, 2010. – 288 с.
16. Левидов И.И. Вокальное воспитание детей / И.И. Левидов. – Л. : Тритон, 1936. – 53с.
17. Лаури-Вольпи Дж. Вокальные параллели. – Л., 1972 г.
18. Луканин В.М. Обучение и воспитание молодого певца. – Л., 1977.
19. Люш Л. Развитие и сохранение певческого голоса. - К., 1988.
20. Макарова В.А., Макарова Л.А. Феномен Глухівської співочої школи – першого вітчизняного музичного навчального закладу / В.А. Макарова, Л.А. Макарова. // Педагогічні науки. – Суми : СДПУ, 1999. – С. 101-108.
21. Маруфенко О.В., Меньшиков М.В. Фонопедичні вправи як профілактика голосових ушкоджень у співаків-підлітків / Олена Вікторівна Маруфенко, Максим Вікторович Меньшиков // Наукові

- пошуки: Зб. Наук. Праць молодих учених. – Суми : Вид-во СумДПУ, 2009. – С. 292 – 294.
22. Машевский Г.П. Вокально-исполнительские и педагогические принципы А.С. Даргомыжского. – Л., 1976.
 23. Михайлова Т. Виховання співаків у Київській консерваторії. – К., 1970.
 24. Микиша М.В. Практичні основи вокального мистецтва / Літ. виклад М. Головащенко / М.В. Микиша. – 2-ге вид. – К. : Музична Україна, 1985. – 80 с.
 25. Морозов В.П. Вокальный слух и голос. – М. – Л., 1965
 26. Рахчеев Н.В. Постановка голоса и методика обучения пению: Учебно-методическое пособие / Н.В. Рахчеев. – Минск : БГУ, 1988. – 44 с.
 27. Панофка Г. Искусство пения – М., 1968.
 28. Риггс С. Как стать звездой. / Сост. : «Guitar College» / Сет Риггс. – М. : «Guitar College», 2005. – 104 с.
 29. Ройзен Г.М. О голосообразовании в пении и речи / Г.М. Ройзен. // Вопросы вокальной педагогики, в.4. – М. : Музыка, 1969. – С. 85 – 99.
 30. Розанов А.С. Полина Виардо-Гарсия. – Л., 1973.
 31. Руффо Титта. Парабола моей жизни. – Л., 1990.
 32. Стахевич А.Г. Профессионально-техническая подготовка в искусстве пения. – Сумы, 1991.
 33. Стахевич А.Г. Регистровые звукообразования певческого голоса в вокальной педагогике. – Сумы, 1989.
 34. Стахевич А.Г. Теоретические основы процесса постановки голоса в вокальной педагогике. – Сумы, 1992.
 35. Стахевич О.Г. Основы вокальной педагогії. Ч. 1: Природно-наукові теорії сольного співу. Курс лекцій. – Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2002. – 92 с.
 36. Стахевич А.Г. Искусство *Bel canto* в итальянской опере XVII - XVIII веков: Монография. - Х.: ХДАК, 2000. - 155 с.
 37. Стахевич О.Г. Сольний спів. Програма для дитячих музичних шкіл та шкіл мистецтв за фахом «Сольний спів» / Олександр Григорович Стахевич. //Педагогічні науки: Зб. наук. пр. – Суми : СумДПУ, 2003. – С. 481-494.
 38. Стендаль. Жизнь Россини. – Киев, 1985.
 39. Фейгін М. Індивідуальність учня та мистецтво педагога. – М., 1968.
 40. Фучито С., Бейер Б. Дж. Искусство пения и вокальная методика Э Карузо. – Л., 1967.
 41. Юрко О.О. Вокальне виховання дітей та юнацтва в закладах загальної додаткової освіти: Методичний посібник для вчителів музики загальноосвітніх шкіл, керівників вокальних гуртків, студентів диригентсько-хорових факультетів музичних та педагогічних вузів / Ольга Олегівна Юрко. – Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2005. – 138 с.
 42. Юцевич Ю.Є. Роль вокально-слухових впливів у формуванні дитячих голосів / Ю.Є. Юцевич // Музыка в школі, в.7. – К. : Музична Україна, 1981. – С. 36 – 43.

43. Юцевич Ю.Є. Музыка: Словник-довідник.— Тернопіль: навчальна книга – Богдан. 2003.
44. Юцевич Ю.Є. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу.— К., 1998.

9. Орієнтовний репертуарний список

Арії старовинних композиторів

1. Бах Й.С. Арія «Слезы, вздохи, трепет горе...» з кантати №21
2. Бонончині «Per la gloria»
3. Джордані Т. «Caro mio ben»
4. Каччіні Дж. «Amarilli», «Аве марія»
5. Марчелло Б. «Quella fiamma che m`accende»
6. Монтеверді К. «Lasciate mi mirire»
7. Паїзіелло Дж. «La bella morinala»
8. Перголезі Дж. «Se tu m`ami», «Confusa smarita », канцона «Tre giorni son che Nina»; арії з кантат «Salve Regina», «Stabet mater»
9. Скарлатті Д. «Sonto nel core», «Violette»
10. Страделла А. «Pieta, Signore»
11. Честі А. «Tu mancavi a tormentarmi»
12. Чімароза Д. Каватина Нанелли з опери «Фанатик древніх римлян».

Оперні арії зарубіжних композиторів

1. Россіні Дж. Каватина Розіни з опери «Севільський цирульник»
2. Белліні В. Полонез Ельвіри з опери «Пуритане», каватина Норми з опери «Норма»
3. Верді Дж. Арія Леонори з I дії з опери «Трубадур», арія Аїди з опери «Аїда», Сцена і арія Віолетти з опери «Травіата», арія Джильди з опери «Ріголетто», куплети Оскара з опери «Бал-маскарад», болеро Елены з опери «Сіцилійська вечірня»
4. Понкє`еллі А. Арія Джоконди з опери «Джоконда»
5. Леонкавалло Р. Арія Недди з опери «Паяци», арія Зази з опери «Заза»

6. Пуччіні Дж. Арія Ліу з опери «Турандот», розповідь Мімі, вальс Мюзетти з опери «Богема»
7. Берліоз Г.Л. Арія з ораторії «Осуждение Фауста»
8. Гуно Ш. Речитатив та арія Джульетти з опери «Ромео і Джульєтта»
9. Оффенбах Ж. Куплети Олімпії з опери «Казки Гофмана»
10. Деліб К.Ф. Строфи Лакме з опери «Лакме»
11. Бізе Ж. Арія Мікаели з опери «Кармен»

Оперні арії українських композиторів

1. Березовський М.С. Арія Демофонта з опери «Демофонт»
2. Гулак-Артемівський С.С. Арія Оксани з опери «Запорожець за Дунаєм»
3. Лисенко М.В. Три арії Марильці з опери «Тарас Бульба», каватина Оксани з опери «Різдвяна ніч», три пісні Наталки з опери «Наталка Полтавка»
4. Вериківський М.І. Арія Панночки з опери «Вій», аріозо Настусі з опери «Пан сотник», другий монолог Ганни з опери «Наймичка»
5. Верстовський О.М. Арія Наташі «Світить, світить сонце ясне» з опери «Аскольдова могила»

Романси українських композиторів

1. Барвінський В. «Місцю князю», «В лісі», «Ой сумна, темна ніченька», «Сонет»
2. Білаш О. «Жайвори», «Горить моє серце», «Цвітуть бузки»
3. Гулак-Артемівський С.С. «Стоїть явір над водою»
4. Жербін М. «Пливе моя душа», «Вокаліз»
5. Кирейко В. «Пророк», «Знов весна», «Пісня про матір», «Чого я жду»
6. Косенко В. «Говори, говори», «Вони стояли мовчки», «О, если бы ты могла»
7. Кропивницький М. «Соловейко»
8. Лисенко М. «Милованка», «Не забудь юних днів», «Безмежнеє поле», «В грудях вогонь»
9. Людкевич С. «Спи, дитино моя», «Про Бондарівну», «Ой піду я до млина»

10. Майборода Г. «Бажання», «Гаї шумлять», «Не сумуй»
11. Стеценко К. «Плавай, плавай, лебеденько», «Стояла я і слухала весну», «Вечірня пісня», «О, дивуйсь», «Дивлюсь я на ясні зорі»

Романси зарубіжних композиторів

1. Бетховен Л. «Люблю тебя», «Сурок», «Гандолетта», «Прощание», «Радость
страданья», «Новая любовь», «Песня о блохе»
2. Моцарт В.А. «О Цитра, ты моя», «Тайна», «К Хлое»
3. Гайдн Й. «Поцелуй», «Розочка», «Серенада», «О, сладкий звук»
4. Берг А. «Ода Любви», «Песнь тростинки»
5. Брамс Й. «Колыбельная», «Охотник», «Ода Сафо», «Тебя забыть», «Звучат
нажене свирели», «Серенада», «Девушка горит»
6. Гріг Е. «Сердце поэта», «Песня Сольвейг», «Лебедь», «Сон», «Люблю
тебя», «Старая мать», «К родине»
7. Мендельсон Ф. «Фиалка», «На крыльях чудной песни», «Зимняя песня»
8. Сен-Санс К. «Соловей»
9. Шуберт Ф. «Город», «Двойник», «Девушка и Смерть», «Лесной царь»,
«Баркаролла»
10. Шуман Р. «Солдат», «Посвящение», «Весенняя ночь»
11. Балакірев М. «Взошел на небо месяц ясный», «Приди ко мне»
12. Бородин О. «Спесь», «Октава», «Песня темного леса»
13. Глієр Р. «Кто, волны, вас остановил»
14. Глінка М. «Скажи, зачем», «Только узнал я тебя», «Не говори, любовь
пройдет», «В крови горит огонь желанья», «К Цитре», «Ах, когда я прежде
знала», «Адель», «Победитель», «Я помню чудное мгновенье», «Ночной
Зефир», «Песнь Маргариты»
15. Глазунов О. «Соловей», «Сновиденье», «Не скажу никому», «Я затеплю
свечу», «Чаруй меня, чаруй», «Я здесь, Инезилья», «Старый капрал», «Мне
грустно», «Я вас любил»

16. Кюї Ц. «Царскосельская статуя», «Коснулась я цветка», «Смеркалось»
17. Мусоргский М. «Где ты, звездочка», «Семинарист», «Петрушка», «Листья шумели уныло»
18. Рахманінов С. «Полюбила я на печаль свою», «Вокализ», «Не пой, красавица при мне», «Утро», «Сон», «Я жду тебя», «Ночь печальна», «Маргаритки», «Островок», «Здесь хорошо», «Арион», «Крысолов»
19. Римський-Корсаков М. «Восточный романс», «Красавица», «Нимфа», «Сновиденье», «Дева и солнце»
20. Чайковський П. «Я Вам не нравлюсь», «Уноси мое сердце», «Растворил я окно», «Средь шумного бала», «И больно, и сладко», «Слеза дрожит», «Отчего?», «Ни слова, о друг мой», «На землю сум рак пал», «Закатилось солнце», «В эту лунную ночь», «День ли царит»

Обробки українських народних пісень

1. Лисенко М.В. «Ой, не світи, місяченьку», «Ой, джигуне, джигуне», «Дощик», «Зоре моя вечірняя», «Ой, пряду, пряду», «Ой, зацвіла червона калина», «І сніг іде, і метелиця»
2. Лятошинський Б. «Тече річка невеличка»
3. Бойченко «Зелененький барвіночок»
4. Кос-Анатольський А. «Чотири воли пасу я», «Чом, чом не прийшов»
5. Яценко «Глибока кирниця»
6. Вілінська В. «Ти до мене, ти до мене не ходи»
7. Ревуцький Л. «На кладочці умивалася»
8. Колесса М. «Ой, гаю мій, гаю»

Українські народні пісні

1. «Вечір близенько»
2. «В кінці греблі шумлять верби»
3. «Гандзя»

4. «Глибока кирниця»
5. «Грицю, Грицю, до роботи»
6. «Де ти, доню, барилася?»
7. «Добривечір дівчино»
8. «Добрий вечір, зелена діброво»
9. «Дощик»
10. «Ішов козак потайком»
11. «і шумить і гуде»
12. «Їхав козак на війноньку»
13. «Їхав козак за Дунай»
14. «Йшла я по воду»
15. «Закувала зозуленька»
16. «Зелененький барвіночку»
17. «Зелена ліщинонько»
18. «Зацвіла в долині червона калина»
19. «Зоре моя вечірняя»
20. «Казав мені батько»
21. «Летіла зозуля через мою хату»
22. «Лугом іду, коня веду»
23. «На вулиці скрипка грає»
24. «Нащо мені чорні брови»
25. «Не щебече соловейку»
26. «Одна гора високая»
27. «Ой важу я, важу»
28. «Ой, джигуне, джигуне»
29. «Ой, дівчино, шумить гай»
30. «Ой, вербо, вербо»
31. «Ой, гаю мій, гаю»
32. «Ой, за гаєм, за Дунаєм»
33. «Ой зірву я у рожі квітку»

34. «Ой, на горі сніг біленький»
35. «Ой на горі на високій»
36. «Ой, на гору козак воду носить»
37. «Ой, не світи, місяченьку»
38. «Ой не ходи, Грицю»
39. «Ой, маю я чорні брови»
40. «Ой під вишню»»
41. «Ой піду я до млина»
42. «Ой там на горі»
43. «Ой у полі три криниченьки»
44. «Ой у полі три тополі»
45. «Ой ходила дівчина бережком»
46. «Ой чий то кінь стоїть»
47. «Ох і не стелися, хрещатий барвінку»
48. «Пливе човен»
49. «Сидить дід на печі»
50. «Сонце низенько»
51. «Стелися, барвінку, низенько»
52. «Стоїть гора високая»
53. «Ти до мене не ходи»
54. «Умираю моя мати»
55. «Чи я в лузі не калина була»
56. «Чого сидиш коло мене»
57. «Хоч у мене мужичок з кулачок»
58. «Якби мені черевики»
59. «Якби мені не тиночки»

10. Методичне забезпечення

1. Нормативні документи
2. Ілюстративні матеріали
3. Науково-методичні розробки професорсько-викладацького складу факультету мистецтв, кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання
4. Інтерактивне програмно-методичне забезпечення вивчення теми «Голосовий апарат та вікові властивості дитячих голосів» (презентації Microsoft PowerPoint «Короткі відомості про голосовий апарат» та «Вікові властивості дитячих голосів»)
5. Тести в електронному вигляді на комп'ютері з використанням програми TEST-W для атестації теми «Голосовий апарат та вікові властивості дитячих голосів»
6. Нотна література бібліотеки факультету мистецтв